

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkerk; Ds. H.C. van der Ent, Dordrecht-Centrum; Ds. H. van Leeuwen, Driebergen; Ds. L.W. van der Meij, Zaamslag; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan Zee; Ds. M.C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Zeist; Ds. P. van Zonneveld, Driebergen; A. Beukers, Alphen a.d. Rijn en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
4231 BP Meerkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

De heilige oorlog

„Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard.”

Matth. 10 : 34b.

In deze adventstijd en met de kerstdagen horen we in de prediking en lezen we in kerkelijke en zelfs in „neutrale” bladen telkens van *vrede* en van de *Vredenvorst*. En terecht! Christus komt en is gekomen om vrede te brengen op een vloekbeladen aarde; om, in de weg van voldoening aan Gods heilig recht, zondaren te verzoenen met God, van Wien wij allen, in Adam, zijn afgevallen. O nee, de engelen in de velden van Efratha vergisten zich niet, toen zijn in de Kerstnacht zongen: „Vrede op aarde!” Christus heeft verworven een vrede, die alle verstand te boven gaat. En Zijn bruidskerk mag het belijden en beleven, door Gods onuitsprekelijke genade: Want Hij (Christus) is onze vrede!

Maar laten wij er wel voor waken ons van God en Zijn Christus een zoetelijke en wekelijks voorstelling te maken! Want God is een verterend vuur en een eeuwige gloed, bij Wien niemand wonen kan. En Christus draagt het zwaard, dat is: verdeeldheid, scheiding, onrust, strijd! Hij zegt het Zelf: „Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard!” Dit woord is een steen des aanstoots voor menig vriendelijk en vredelievend mens. Maar het moge de oorzaak worden van een dankbaar en verwonderd Hallelujah! Want wel is het uiteindelijk doel van Christus komst: vrede! En Hij legt door Zijn verzoenend Borgwerk de grondslagen voor het komend en eeuwig Vrederijk. Maar deze vrede is niet voor de gerusten te Sion en voor de zekeren op de berg van Samaria.

Om vrede en aangename rust te verkrijgen zullen we betrokken moeten worden in de heilige oorlog, die Christus ontketent. „Welkom in de strijd”, roepen we allen toe, die met Christus en Zijn tweesnijdend scherp zwaard kennis leerden maken.

De Heere Jezus Christus is tot een oordeel, tot een crisis in de wereld gekomen. Het conflict met, de strijd tegen de zonde is de enige weg tot de ware vrede. Zolang wij nog knus en gemoedelijk met de zonde kunnen hui-zen, staat het er met ons voor de tijd en voor de eeuwigheid nog niet goed voor. En dat is van nature met ons allen toch de werkelijkheid. Wij zijn, reeds in het paradijs, de satan toegevalen. En we sloten een voorzichtig verdrag met de hel. En onze natuur is alzo verdorven geworden, dat wij allen in zonde ontvangen en geboren zijn. Onbekwaam tot enig goed en geneigd tot alle kwaad! En daarom hebben wij het zo onmisbaar nodig, dat Christus door Zijn zwaard ons treft. Dat de Geest van Christus door Zijn zwaard, dat is Zijn Woord, ons in het hart raakt. Zodat wij sterven aan onze zondelust, de dienst van satan leren opzeggen. opgeschrikt worden uit onze valse rust, en een onuitroeibaar verlangen krijgen naar God, naar verzoening met God, naar **gemeenschap** met God, naar **vrede met God!** En vanaf dat ogenblik, dat wij door het zwaard van Christus werden getroffen, ontbrandt de strijd en gaan we in Gods Naam de heilige oorlog verklaren aan satan, wereld en eigen vlees, die duurt tot het

einde van ons aardse leven, maar eindigt in het ingaan tot de overwinning, die door Christus is bevochten.

Christus brengt het zwaard in het hart en onder de mensen. Dat die verdeeldheid onder de mensen komt, vindt zijn oorzaak in de onbekeerlijkheid van het hart van die mens. Staan wij door genade reeds in die strijd, ontketend door het zwaard van Christus? Strijden wij ten bloede toe, tegenstaande tegen de zonde? Omdat de zonde ons bitter is geworden en de eer van God ons lief is geworden?

Strijden wij die heilige oorlog reeds op elk terrein van het leven? Omdat wij door het zwaard van Christus werden getroffen? Nee, dan krijgen en dan hebben wij het niet gemakkelijk. De vijanden van buitenaf en van binnenuit zijn talrijk en listig.

Maar toch: deze heilige oorlog is oneindig ver te verkiezen boven een valse vrede!

Want Christus, Die niet de palmtak maar het zwaard draagt, schenkt in die weg:

*vree van binnen, vree van zinnen,
vree met elk besturingslot,
vree van buiten, zonder muiten,
zonder walging in 't genot.*

Ds. M. Vlietstra.

Van de administratie

Aan giften mochten we in de afgelopen 14 dagen f 30,- ontvangen, terwijl zich 3 nieuwe abonnees opgaven of werden opgegeven. Het is op het ogenblik een rustige tijd wat betreft betalingen en ook wat opgave van nieuwe abonnees betreft. Mogelijk zijn er abonnees die bij het begin van het nieuwe jaargang aan kinderen of aan goede kennissen een gratis abonnement op ons blad willen geven. We zien uit naar eventuele reacties. Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

Van de Redactie

1. **Volgende nummer.** Dit is het laatste nummer van de 20e jaargang van ons blad. Het eerste nummer van de nieuwe jaargang zal D.V. over vier weken verschijnen.

2. **School voor Dundas en Hamilton.** Ik ontving een gift van f 25,- voor de school, waarvoor hartelijk dank.

3. **Weer thuis.** Reeds binnen veertien dagen mocht ik weer uit het ziekenhuis thuis komen. Ik wil nu volstaan met deze mededeling. Velen uit het hele land hebben aan me gedacht. Ik ontving vele brieven, kaarten enz. Dat deed me erg goed. Hartelijk dank daarvoor. Ook voor de vele bezoeken, zelfs van een vriend uit Alberta, die voor een trip over was.

4. **35 jaar in Meerkerk.** Op 5 december j.l. was het 35 jaar geleden dat ik door Ds. P. de Groot in Meerkerk in het ambt bevestigd werd. Ik kreeg ook uit de lezerskring van ons blad attenties. Zelfs kwam er een deputatie van het bestuur. Dat was zaterdagmorgen j.l. Er kwamen ook nog anderen. Er was stof tot gedenken. De Heere heeft het tot hiertoe welgemaakt.

B.

Uit het land van de Bijbel 48.

C. HET BEDRIJFSLEVEN.
IIIc. Kunsten en wetenschappen. (2).

b). De scholen.

Eerst echter nog iets over het „schrijfmateriaal”, wat men gebruikte. Dat bestond aanvankelijk uit bereide vellen, die later „perkament” werden geheten naar de stad „Pergamus”. Later gebruikte men ook „Egyptische papyrus bladen”.

In de tweede plaats willen we eerst nog iets schrijven over het „kind” zelf, nu we zullen overgaan tot het „school-onderwijs”, dus over de „scholen”. Vanaf welke „leeftijd” gingen aanvankelijk de kinderen naar school? Dat hield namelijk zeer nauw verband met de tijd van het „gespeend-zijn” van het kind, dus wanneer het niet meer de „moeder-melk” kreeg. En dat was soms zeer lang. Want de Oosterse vrouwen meenden, dat hoe langer het kind aan de borst lag, hoe „sterker” het groeiproces was. Zo werd zelfs pas een kind „gespeend” aan het eind van zijn 5e jaar, ja, zelfs wel eens met het 7e jaar. Is de jongen een „eerstgeborene” en toont hij zeer jong al enige scherpzinnigheid, en vooral wanneer er reden was om te vrezen, dat hij „enig” kind zal blijven, dan werd hij na zijn 4e jaar gespeend.

Zo heeft „Hanna” de afgebeden en verkregen zoon eerst dan volgens haar gelofte naar Silo gebracht, waar het „Huis des Heeren” stond. Zo moet ook eens Izak 5 jaar oud geweest zijn, toen hij gespeend werd. Toch willen wij hierbij nog op een bijzonder en opmerkelijk feit wijzen, namelijk: hoe men het kindje direkt na de geboorte kleepte.

Het werd dan eerst gewassen en met zout ingewreven. De beentjes werden rechtuit gelegd en de armpjes langs het lijfje. Dan werd het lichaampje, behalve het hoofdje, omwonden met katoenen of linnen stroken van tien tot twaalf cm. breed en van 6 meter lengte. Dus wel „stevig ingepakt”! Daarna werd een band onder de kin en rondom het voorhoofdje gelegd.

Wat nu hierbij wel duidelijk was, dat zulk een gezwachteld of „in doeken gewonden” kindje een treffend toonbeeld was van „hulpeloze zwakheid”! Het was als 't ware en met eerbied gezegd: een kleine, ademende „mummie”.

O, wat zal het voor de engel wel een ontroerende boodschap geweest zijn, toen hij die eenvoudige herders in Efratha's velden de geboorte aankondigde van de grote „Zoon van God” in Bethlehem en hen daarbij vermeldde:

„En dit zal u een teken zijn, gij zult het Kindeke vinden in doeken gewonden en liggende in de kribbe!”

Ja, die sedert eeuwen verwachte Koning en Messias was kenbaar aan de . . . uiterste hulpeloosheid en weerloosheid!

Ja, Hij die toch was de Zoon van God, het uitgedrukte beeld van „'s Vaders zelfstandigheid” (Hebr. 1 : 2) en dat nu de „Zoon des Vaders” Zich zó diep heeft willen verneeren dat Hij zich heeft laten binden en alles heeft laten ontnemen. Zijn verkeer onder de mensen, Zijn klederen, Zijn moeder en Zijn discipelen, ja, bovenal de gemeenschap met Zijn Vader aan het kruis.

O, we mochten straks, wanneer de Heere ons spaart, zó eens de genade en liefde Gods verstaan en bewonderen bij de herdenking van Christus' nederige geboorte en daarbij in stille aanbidding belijden:

O God, wat heeft U bewogen om Uw enig geliefde Zoon af te staan en dat voor dezulken, die toch de eeuwige schande en dood verdiend hebben, ja, en dat naar eeuwig recht! Lezer(es)! kunt u 't enigszins verstaan, wat Luther eens beleefde bij zijn vertaling van Johannes 3 vs. 16:

"Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe!"

Wel, dat hij bij die vertaling in diepe verslagenheid even stil stond en uitriep:

"Alzo lief heeft God Maarten Luther gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft; opdat "Maarten Luther" niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe."

Ik zou zeggen, gel. lezers en lezeressen van "Bewaar het Pand", zouden we ons artikel, dat we wilden wijden aan de "scholen" onder Israël, hiermede niet beëindigen als een bescheiden "Adventsstof"? En dat we straks, als de Heere ons spaart en het geeft, eens zulk een "Kerstfeest" mochten beleven, hetzij voor het eerst of bij vernieuwing! Ja, en dat ook in zulk een bange en ernstige tijd, welke we thans beleven!

Dr.

Ds. v. L.

De merktekenen der christenen

3.

Het woord "aannemen" heeft een bepaalde smaak of kleur in reformatische kringen. En dat is te begrijpen, daar dit woord scherping en inslag gebruikt wordt. In prediking, in toespraken, in geschriften, in gesprekken heeft het een eigen plaats. Tot het aannemen van Jezus wordt men aangespoord en het aannemen van Jezus wordt gezien en geacht als een vanzelfsheid. Men kan er ook zo maar toe komen. Een gebed wordt zelfs als een recept door en meegegeven. Laatst las ik het volgende: "Bid dit gebed en U wordt verlost, een vernieuwd zondaar: o God, ik ben een zondaar. Ik heb berouw van mijn zonden. Ik ben bereid mij van mijn zonden af te keren. Ik neem Christus als Verlosser aan. Ik belijd hem als Heer. Vanaf dit ogenblik wil ik Hem volgen en Hem dienen in gemeenschap van Zijn kerk. Amen".

Nu moet denkend aan deze werkelijkheid het tegendeel niet geconstateerd worden nl. het niet gebruiken van dit woord. Het is zelfs zo: dit woord mag een christen niet onbekend zijn. In het levensboek moet het staan. Op de levensweg moet het praktisch zijn. Het aannemen behoort tot het "eigene" van een christen. Vandaar dat we het tegenkomen in onze belijdenisgeschriften. Die geschriften zijn niet slechts leerstellig maar ook praktisch. Er wordt in belicht het Bijbels-geestelijk leven. Wie weten wil wat beleving is, kan hier terecht. Men kan ook weten wie naar de Schrift een christen is. Tot de merktekenen nu van een christen behoort, gelijk we in art. 29 van de N.G.B. lezen, het aannemen van Jezus Christus. Dit is bijbels gefundeerd, want in Johannes 1 : 12 lezen we: "Maar zovelen Hem aangenomen hebben, die heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden namelijk die in Zijn Naam geloven".

In deze tekst wordt gesteld dat het aannemen het gevolg is van het geloven in de Naam van Jezus Christus. Tot dit geloven komt men niet uit zichzelf. In de staat van zonde en ongelovigheid is de mens thuis. De Heere roept hartelijk welmenend op tot geloof en bekering, maar de mens blijft, wie hij is. Zal dan niemand komen tot geloof en bekering? Gods Geest doet machtige wonderen. In zijn commentaar op 2 Kor. 4 : 6 zegt Calvijn: "Er is een tweevoudige verlichting: de ene is die van het evangelie, de andere is de verborgen verlichting in de harten. Zoals God, de Schepper van de wereld, het licht van de zon over ons doet stralen en ons ogen geeft waarmee we dit licht kunnen opvangen, zo verlicht de Verlosser in de persoon van Zijn Zoon ons door het evangelie, maar omdat wij blind zijn, zou dit tevergeefs gebeuren, als Hij niet ook ons verstand verlichtte door Zijn Geest.

Door die verlichtende werking van de Heilige Geest komen we tot het geloof". Zondaren in hun doodsstaat, verlorenen in de

verlorenheid, ongelovigen in hun ongelovigheid worden begiftigd met het geloof. Komen tot het geloven. Tot het geloof in God en Zijn deugden. Tot het geloof in eigen staat voor God. Tot het geloof in de Naam van Jezus Christus de Heere. Wat gaat open en leven voor oog en hart wat er in Zijn Naam, dat is, in Hem ligt, ja wie Hij zelf is. Hij heet Zaligmaker en Hij is Zaligmaker.

Hij maakt zalig. Hij verlost van alle zonden. Hij zaligt een zondaar. Hij bevrijdt van het rechtvaardig oordeel Gods, dat rust op de zonde en daarom op de zondaar. Door Zijn heilsdaad wordt men verlost van de vloek der wet. Door Zijn bloed en Zijn gerechtigheid wordt men gerechtvaardigd. Rechtvaardig voor God. Wat gaan de Ik ben-spreuken leven voor het hart en spreken tot het hart. In Jezus Naam wordt ontdekt een fontein van alle heil. Een bron, waaruit alles vloeit voor dit en het toekomstige leven. Dit alles wordt ook verzekerd in Gods Woord. Dit alles wordt gepredikt en uitgesteld in een schriftuurlijke prediking. En door de kracht van de Heilige Geest komt er naast het begerige hart, een uitgestoken hand. Die uitgestoken hand is een lege hand. Het is de hand van een bedelaar. Een bedelaar kan alleen lege handen laten zien. Maar die handen zijn sprekende handen, zoekende handen, begerige handen, overtuigende handen. Waar zijn die handen dan van overtuigd? Het adres, waar men aanklopt is goed en tot de bewoner komt men niet tevergeefs. Nu; Jezus Christus leeft voor bedelaars. Hij wacht op bedelaars. Hij verwacht bedelaars. Bedelaars kunnen bij Hem terecht. Het geloof nu brengt een bedelaar tot Hem. En hoe? Calvijn zegt het zo treffend: "het geloof brengt de mens ledig tot Christus, opdat Hij ons met Zijn volheid zal vervullen". En zo is het! Het geloof ontledigt ons, maar het vult ons ook met de genade en kennis van de Heere Jezus Christus. Het geloof leidt zelfs tot omhelzing van Hem. Het geloof leidt tot het belijden: "Mijn Heere en Mijn God".

En dat laat de Heere toe. Hij laat Zich omhelzen. Hij, Die Zichzelf aanbiedt in het Evangelie, Hij, Die op Zichzelf wijst in het Evangelie, laat Zich in met een bedelaar en schenkt Zich weg aan een bedelaar. In de hand van de bedelaar komt te liggen Zijn genadegave. Hij laat Zich insluiten in de armen van een bedelaar en Hij neemt intrek in het hart van een bedelaar. En Hij verzekert aan een bedelaar: "ge gaat leven door Mij. Ge zult voortaan leven uit één 's mans verdienste. Want al het Mijne is het uwe.

Ik ben de Heere, Uw God en Koning". En wordt men bedelaar af? Neen, men blijft het tot het laatste levensuur. Een kind blijft een bedelaar. Een onderdaan, een volgeling moet blijven bedelen. Is dat geen hardheid? Het is liefde. Enkel liefde. Liefde en wijsheid. De Heere weet wat Hij doet en Hij doet wat in Zijn hart ligt. Hij geeft zoveel dat men in leven blijft en niets tekort komt. Denk aan Psalm 23. Hij houdt zoveel bij zich, dat men steeds moet komen met de lege hand. Waarom nu deze wilsbeschikking? De Heere wil steeds het aangezicht zien van Zijn bedelaars en hen steeds wel doen. En waar de geloofsband trekt, daar is steeds de geloofshand. De hand voor Hem en bij Hem. En dat nimmer tevergeefs!

Geloofd zij de Heere. Geloofd zij de Zaligmaker Jezus Christus.

Ds. M.C. Tanis.

Laus Deo

9.

Het verborgen getuigenis

De profeten en de apostelen hebben nooit proberen te bewijzen dat hun leer, hun boodschap, van hemelse oorsprong was. Zij hebben zondermeer verkondigd: Aldus spreekt de HEERE. Daarmee eisten zij de gehoorzaamheid van de gehele wereld op.

Nu gaat het erom goed zorg te dragen voor de gewetens der mensen. Zij moeten vaste grond onder de voeten hebben, omtrent de geloofwaardigheid van het woord van God.

Die vaste overtuiging echter kan niet verkregen worden door menselijke redeneringen maar door het verborgen getuigenis van de Heilige Geest in de harten.

Wil men met bewijzen te werk gaan, dan

kunnen vele dingen te berde gebracht worden om de mensen ervan te overtuigen dat, indien er een God in de hemel is, de wet en de profetieën en het evangelie van Hem afkomstig moeten zijn.

Het is duidelijk dat alle boeken van de Heilige Schrift alle mogelijke andere geschriften zeer verre te boven gaan. Calvijn hoopt dat verderop in zijn Institutie aan te tonen. Wie onbevooroordeeld tot de Schrift komt, ontmoet daarin onmiddellijk de majesteit Gods, die ons dwingt haar te gehoorzamen.

Toch handelen zij verkeerd die hun best doen om door middel van bewijzen en redetwisten de geloofwaardigheid van de Schrift aan te tonen. Hoewel ik niet erg handig of welsprekend ben, zegt Calvijn (!) zou het voor mij toch niet moeilijk zijn de schreeuwerige stemmen van de allersluwste verachters van God tot zwijgen te brengen. Mensen die de Goddelijke oorsprong van de Schrift ondermijnen zou hij gemakkelijk het tegendeel kunnen bewijzen. Toch ziet hij daar geen nut in.

Al zou men het heilige Woord Gods kunnen bevrijden van alle ondermijnende lastertaal, dan zou men toch het hart niet dié zekerheid kunnen geven, die de vroomheid zoekt. De ware vroomheid zoekt haar zekerheid namelijk niet in bewijzen en redeneringen die aantonen dat Mozes en de profeten van Godswege gesproken hebben. Het getuigenis van de Heilige Geest, zegt Calvijn, is voortreffelijker dan alle redeneringen. Het Woord zal niet eerder geloof vinden in de mensenharten dan wanneer dat Woord door het inwendig getuigenis van de Geest bezegeld wordt. Het is dezelfde Geest die door de mond van de profeten gesproken heeft. Dié Geest moet in onze harten doordringen, om ons ervan te overtuigen, dat zij getrouw hebben uitgesproken, wat hun van Godswege was opgedragen.

Van de Heere geleerd

Woord en Geest moeten samengaan. Die noodzakelijke verbinding tussen Woord en Geest vindt Calvijn zeer passend uitgedrukt door Jesaja. In hoofdstuk 59 : 21 zegt de HEERE: "Mijn Geest, die op u is, en Mijn woorden, die ik in uw mond gelegd heb, zullen van uw mond niet wijken".

Mijn Geest en Mijn woorden zegt de Heere. Zij gaan samen tot versterking van het geloof van de vromen. Gods kinderen worden altijd door veel twijfelingen heen- en weer gedreven totdat de Geest hun verstand verlicht: Dan hebben zij houvast aan het Woord. Dan vinden zij volkomen rust bij de Schrift als het Woord van de levende God. Dan ontdekken zij dat de Schrift haar geloofwaardigheid heeft in zichzelf en geen menselijke bewijsvoering nodig heeft. Dan pas grijpt het Woord ernstig aan, wanneer ze door de Geest in onze harten verzegeld is. Dan behoeven wij ook niet langer op grond van ons eigen oordeel of dat van anderen (zoals de Kerk) te geloven dat de Schrift van God is. Dan is men zich er zeer goed van bewust de onoverwinnelijke waarheid te bezitten. Dan gevoelt men dat daarin de kracht Gods leeft en ademt waardoor wij getrokken en aangevuurd worden. Levendiger en krachtiger dan men ooit van de menselijke wil en het menselijk verstand zou kunnen verwachten. Calvijn is er zich van bewust dat deze gewaardiging nooit genoegzaam onder woorden te brengen is. Maar iedere gelovige kan het bij zichzelf waarnemen, wat dit getuigenis van de Heilige Geest in zijn hart uitwerkt. Calvijn herinnert dan aan het bekende woord van Jesaja (54 : 13): En al uw kinderen zullen van de Heere geleerd zijn: Alle kinderen van de vernieuwde Kerk zullen leerlingen Gods zijn. Dát is het voorrecht van de uitverkorenen. Op deze wijze onderscheidt Hij hen van het hele menselijke geslacht. Alleen zij ontvangen die lust om Gods stem, Zijn Woord te horen.

Dat Woord is niet in de hemel, het is niet op gene zijde der zee. Maar het is "zeer nabij u, in uw mond en in uw hart, om dat te doen"; Deut. 30 : 12 e.v.

Deze schat van kennis heeft God dus alleen voor de Zijnen weggelegd. Geen wonder dat bij de grote massa zo grote onwetendheid en stompzinnigheid in dezen gezien wordt. Zelfs de allervoornaamsten onder hen kunnen

niet bevatten, vóórdat zij in het lichaam van de Kerk ingelijfd worden.

Niet alleen vele heidenen maar ook vele Joden verstaan dat geheim niet. In Jes. 53 : 1 roept de profeet zijn eigen Joodse volk toe: Wie heeft onze prediking geloofd en aan wie is de arm des Heeren geopenbaard? Waarmee de profeet wil zeggen dat zijn profetische boodschap niet door allen geloofd zou worden. Waarom niet? Omdat niet aan allen de arm Gods geopenbaard zou worden. Het getal der gelovigen is maar heel klein. Toch moet dat ons niet in verwarring brengen. Wij moeten altijd maar blijven bedenken, dat geen anderen de verborgenheden Gods begrijpen, dan aan wie het gegeven is.

Wordt D.V. vervolgd.
Ds. L.W. van der Meij.

Een proefschrift, getiteld: "Bewaar het Pand" 5.

In het laatste gedeelte van het vorige artikel namen we een stuk over van de nadere typering van de verschillende kerken. Dit deden we omdat weer bij betrokken zijn. We worden door Dr. Janse op een bepaalde plaats ingedeeld.

De voorstelling is zo, dat de Gereformeerde Gemeenten in het midden staan, de Oud Gereformeerde Gemeenten in Nederland en de Gereformeerde Gemeenten in Nederland en nog wat groeperingen de rechtervleugel uitmaken, dus rechts van de Gereformeerde Gemeenten staan, en o.a. de Christelijke Gereformeerde Kerken, dat wil zeggen slechts een klein gedeelte, links staan, de linkervleugel uitmaken.

Moeten we hierbij denken aan een leger of een paleis? Dan is er geen enkel bezwaar tegen om van midden en vleugels te spreken. Een leger kan geen van beide vleugels missen. Ze zijn even belangrijk. En in de linkervleugel van een paleis kunnen zich de particuliere vertrekken van een vorst(in) bevinden.

We vermoeden dat Dr. Janse bij deze aanduiding van midden en vleugels een andere bedoeling heeft. Als het gaat om de Gereformeerde gezindte is ook sprake van midden en vleugels, in elk geval van allerlei schakeringen en dat is te begrijpen, omdat het begrip Gereformeerde gezindte niet scherp te omlijnen is.

We vragen ons echter af of het mogelijk is bij de bevindelijke gereformeerden te spreken van rechts, midden en links. Men behoort tot deze groepering voor honderd procent of men behoort er niet toe. Strikt genomen behoren er alleen zij toe die levende lidmaten van de Kerk zijn. De Heere alleen kent de Zijnen. Wij moeten afgaan op de openbaring in belijdenis en wandel. Dat geldt in gelijke mate van allen tot welke kerkelijke groepering men ook behoort.

Of er dan geen verschil van opvatting is ten aanzien van bepaalde dingen? Zeer zeker. Onze vaders waren al in te delen in infra- en supralapsaristen. Er is altijd verschil geweest over de vraag wat mag of moet en wat niet. Dat was in de dagen van Paulus al zo. Dat zal wel zo blijven. Dat zijn in wezen middelmatige dingen. Het gaat er om of men belijdt en wandelt overeenkomstig Schrift en belijdenis. Daarbij is geen links, midden of rechts.

De linkervleugel zou de lichte en de rechtervleugel de zware bevindelijke gereformeerden omvatten. Maar wat is licht en wat is zwaar? Zwaar kan wel eens licht zijn, niet naar het Woord des Heeren. En wat licht genaamd wordt zou wel eens volkomen in overeenstemming met het Woord Gods kunnen zijn.

Wij worden dus bij de linkervleugel gerekend. Dr. Janse heeft dit van anderen overgenomen. Maar is deze indeling terecht? Hoe kan dat worden gemotiveerd? Stellen Gods kinderen en knechten in onze kerken het bevindelijke leven anders voor dan zij die tot het midden of de rechtervleugel zouden behoren? Of blijkt niet steeds weer dat als kinderen des Heeren bijeen zijn en de Heere is in het midden, dat er dan geen kerkmuren zijn, al is men kerkelijk gescheiden?

Het doet ons pijn wanneer Oud Gerefor-

meerden als zwaar worden aangemerkt. Z.g. zwaren vind je overal, maar de rechte oud gereformeerden zijn niet zwaar. In de kop van ons blad staat dat ons doel is de handhaving van de oude gereformeerde beginselen te bevorderen. Ik ben in oud gereformeerde kringen grootgebracht en weet een klein beetje wat ook daar leeft aan werk des Heeren. Mijn ouders waren mensen die de Heere vreesden en konden vertellen wat de Heere aan hun ziel gedaan had. Zij zeiden ook, evenals anderen: vraag niet naar zwaarheid, maar naar klaarheid en waarheid. Mijn moeder zei wel eens: de mensen maken het veel zwaarder dan het is. En dat hoewel zij wist uit hoe grote nood ze verlost was. We hoeven het heus niet in alles met hen eens te zijn, maar ik meen dat het geen recht aan hen doet, wanneer zij worden ingedeeld bij de zwaren, alsof daar een andere weg ten leven zou worden voorgesteld dan bij de mensen van de linkervleugel. Ds. J. van der Poel, indertijd een vooraanstaand predikant bij de Oud Gereformeerden in Nederland, leerde evenals wij het aanbod van genade, welmenend. Voor mijn besef is er slechts één enkele groepering van bevindelijk gereformeerden. Ik erken de verscheidenheid bij alle eenheid, maar zou toch niet durven spreken van midden en vleugels.

We zijn afgescheidenen, nazaten van Hendrik de Cock, de vader van de afscheiding. Zijn naam, dachten we, heeft in alle kringen van bevindelijke gereformeerden nog een goede klank.

Zouden er in de Christelijke Gereformeerde Kerken niet meer dan een vijfde of een zesde gedeelte achter Bewaar het Pand staan? We kunnen het niet weerspreken. We zouden begere dat allen die tot deze kerken behoren in Geest en waarheid de rechte beginselen waren toegedaan. We weten dat de werkelijkheid anders is. En dat is diep te betreuren.

Maar nu, het percentage van hen die naar belijdenis en wandel tot de bevindelijk gereformeerden behoren, is dat zo laag? Wanneer men denkt aan het aantal predikanten en gemeenten, die nog de oude beginselen zijn toegedaan, dan komen we mogelijk niet hoger. Maar we kunnen andere punten noemen om tot een beter inzicht te komen.

We denken aan het aantal abonnees op ons blad. Daar zijn buitenlanders bij en abonnees uit andere kerken en ruilabonnementen en er zijn er ook nog wel abonnees die niet of niet volkomen met ons sympathiseren. Maar we houden toch wel een kleine 3000 abonnees over, die achter de oude beginselen staan. En het is bekend dat er vele meelezers zijn. Doch die laten we buiten beschouwing. De Wekker zou bij bovengenoemd percentage ten minste 15000 abonnees moeten hebben, maar komt in werkelijkheid vermoed ik niet hoger dan de helft van dit aantal. We hebben op onze ontmoetingsdagen gemiddeld 1000 en meer bezoekers. De theologische schooldag te Apeldoorn, waar ook Bewaar-het-Panders komen, zou er dan tenminste 5000 of 6000 moeten hebben. De collecten op een schooldag zouden ook een veelvoud moeten bedragen van de collecten op onze ontmoetingsdagen. Wij hebben door het hele land onze abonnees. We menen te mogen aannemen dat het percentage hoger is dan ook door Dr. Janse wordt aangenomen. Nog iets. Bij de stichting Reformatische Publikatie, die o.a. het Reformatisch Dagblad uitgeeft, is een raad van toezicht, die samengesteld is door leden die tot verschillende kerken behoren. Er is zo'n beetje een evenredige verdeling toegepast. In die raad zijn de Gereformeerde Bonders en de Gereformeerde Gemeenten en de Christelijke Gereformeerde Kerken elk door 4 personen vertegenwoordigd. Er zitten dus vier Bewaar-het-Panders in die raad, evenveel als het aantal leden van de Gereformeerde Gemeenten. Zijn wij overbedeeld? Of is bij de bespreking over de samenstelling uitgegaan van de gedachte, dat het percentage bevindelijk gereformeerden in onze kerken hoog ligt?

Tenslotte mogen we niet vergeten, dat wat Gods kinderen vereent veel meer is dan wat hen verdeelt. Door de zonde is de verdeeldheid gekomen, op allerlei gebied. Door de Geest van Christus komt er weer eenheid.

Die zal pas volkomen zijn als God alles zal zijn in allen.

Dit artikel is niet te zien als kritiek op het proefschrift van Dr. Janse, maar meer als een ontboezeming naar aanleiding van wat we hieromtrent in het proefschrift vonden. Het zou niet moeilijk zijn hier nog veel aan toe te voegen, maar we menen dat het bovenstaande genoeg is om te laten zien dat het goed is, dat we de wezenlijke eenheid van de bevindelijk gereformeerden handhaven.

B.

Afscheid van Ds. L.W. v.d. Mey te Zaamslag

Het was dinsdagavond 3 dec. 1985 een gewichtig uur voor de gemeente Zaamslag. Ds. L.W. v.d. Mey die de gemeente vijf en een half jaar had mogen dienen, wist zich roepen naar de gemeente te Alphen aan de Rijn en moest dardoor afscheid nemen van de gemeente die hem lief geworden was. Hij had voor deze gelegenheid als tekst gekozen Psalm 27 : 14: "Wacht op de HEERE, zijt sterk, en Hij zal uw hart versterken; ja wacht op de HEERE".

Hij begon met te zeggen dat er in de wereld maar twee soorten mensen zijn. De ene soort leeft uit eigen kracht en verwacht het van zichzelf, terwijl de andere soort al zijn hulp en kracht alleen van God verwacht. Dat laatste is alleen vrucht van vrij genade, daar niemand van nature naar God vraagt.

Psalm 27 is gedicht door David. Hij behoorde tot degenen die het van de HEERE hadden leren verwachten. Psalm 27 is gedicht ter gedachtenis aan het feit dat hij afscheid nemen moest van zijn vriend en broeder Jonathan. Daar was hij met banden der liefde aan verbonden. Het is daarom een wenend afscheid geweest. Zo moeten wij ook van elkander afscheid gaan nemen, aldus Ds. v.d. M. Dat is een zaak die niet meevalt. Doch als de Heere roept hebben wij maar te volgen.

Het was voor David duidelijk dat de weg vooruit lag. Hij moest verder. Ds. v.d. M. moet verder en de gemeente van Zaamslag moet ook verder. En wat moet men dan doen? David ging naar Nob. Daar woonde de priester, daar bevond zich de Tabernakel. Daar was in het oude testament de openbaring van God aan verbonden. Zo moeten wij ook naar de Heere toe, met de omstandigheden waarin wij terecht gekomen zijn. Dat moet altijd weer gebeuren. Zonder de Heere iets te doen, Hem voorbij te lopen, is altijd een gevaarlijke zaak. Hij toch zegt: Zonder Mij kunt gij niets doen.

David mocht door het geloof van de HEERE kracht ontvangen. Hij had daardoor ook van de HEERE zijn verwachting. Dit deed hem zeggen tot zichzelf en al degenen die hem volgden: "Wacht op de HEERE, zijt sterk, en Hij zal uw hart versterken; ja wacht op de HEERE". Wie het van de HEERE verwachten worden niet beschaamd. De HEERE zal hen, naar Zijn eigen woord, Zijn heil doen zien. Dat heeft ook David beleefd. En dat wordt heden ten dage nog beleefd, door al degenen die de voetsporen van David mogen drukken. Van nature doet niemand dat. Het steunen op eigen krachten ligt de mens. Hij is een gevallen schepsel. Hij staat met de rug naar God toe. Alleen genade brengt hierin verandering.

Die genade had Ds. v.d. M. voor zichzelf nodig. Doch ook de gemeente die herderloos achter zou blijven, kon het met minder niet doen. Daarom, gemeente van Zaamslag, aldus Ds. v.d. M., "Wacht op de HEERE, zijt sterk, en Hij zal uw hart versterken; ja wacht op de HEERE". Dan kan het goed komen. Hij die tot de een zegt: Ga! en hij gaat; kan ook tot de ander zeggen: Kom! en hij komt.

Hij kan de ledige plaats vervullen. Mocht in de kerken meer beleefd worden, waar David toe opwekt. Want het is in het kerkelijke leven maar droevig gesteld. Men zoekt het zelf nog wel uit. Men redt het wel zonder Hem. Doch als men in de verlegenheid gebracht wordt, waarin David ook was terecht gekomen dan wordt het anders. Zo zijn de wegen des HEEREN. De mens moet iedere keer weer aan het einde gebracht worden. In de rechte verlegenheid. Dan wordt op Jezus' school geleerd: Eigen krachten te verachten, om het alleen van de

HEERE te verwachten. Dan is men ook sterk, om te midden van alle zielsverzoeking en van strijd, staande te blijven. Er is daarom geen beter leven dan een verwachtend leven. Niet eens, maar altijd weer.

Aan het eind van de preek werd de kerkeraad hartelijk toegesproken, in het bijzonder br. H. Bor die als evangelist te Gent werkzaam is. Een evangelisatiepost, die vanuit Zaamslag zijn oorsprong heeft. Ook werd afscheid genomen van de Classis Middelburg en de scholen, die ook door het onderwijzend personeel vertegenwoordigd waren. De burgemeester had bericht van verhindering gestuurd.

Aan het einde van de dienst legde Ds. v.d. M. voor het laatst als de eigen predikant de zegen op de gemeente.

Hij werd daarna toegesproken door Ds. de Jonge, namens de plaatselijke kerken. Ds. de Jonge zelf was in zijn tijd van A. naar Z. gekomen. En Ds. v.d. M. ging nu van Z. naar A. Een omgekeerd volgorde dus. Het was een leuke opmerking. De toespraak getuigde van een goede verstandhouding, alsook de aanwezigheid van diverse predikanten uit de omgeving.

Namens de Classis voerde Ds. M. v.d. Sluys het woord. Bij alle dank die men aan Ds. v.d. M. verschuldigd was, voor zijn arbeid, ook in de Classis verricht, werd hem voor zijn toekomstende gemeente ook des Heeren zegen toegebeden.

Tenslotte werd door ouderling de Feiter nog het woord gevoerd. Hij deed dit op een welsprekende wijze. Dankte Ds. en zijn vrouw hartelijk voor alle arbeid gedurende vijf en een half jaar met liefde verricht en wenste hem ook Gods zegen toe in Alphen a.d. Rijn. Hij liet de scheidende leraar nog toezingen Ps. 121 : 1 en 4. Na nog een kort dankwoord aan de sprekers, was er na afloop van de dienst in het gebouw "De Rank" gelegenheid om persoonlijk van Ds. v.d. Mey en zijn vrouw afscheid te nemen. Velen maakten daarvan gebruik. En het deed ons ook goed daar vele bekenden uit geestverwante gemeenten te ontmoeten.

v.d. E.

Voorontwerp gelijke behandeling

In november j.l. zonden enige predikanten de volgende open brief aan de regering.

Geachte ministerraad,

Mede naar aanleiding van de brief van de minister-president, d.d. 23 september 1985, gericht aan de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, richten ondergetekenden, predikanten uit diverse protestantse kerken van ons land, zich tot u. Blijkens de brief van de minister-president neemt u de kritiek, die door vele kringen in de samenleving is uitgeoefend op het voorontwerp gelijke behandeling, buitengewoon ernstig. U erkent in het bijzonder het belang van het bevorderen van tolerantie in een pluriforme samenleving. In de uitwerking van het streven naar meer tolerantie loopt u vast. U zit met het probleem hoe de grondrechten, neergelegd in de grondwet, zich tot elkaar verhouden.

Als de vrijheid van godsdienst, het recht op vereniging en de vrijheid van onderwijs enerzijds in botsing komen met het zogenaamde non-discriminatiebeginsel anderzijds, welk van de twee geniet dan de voorrang?

Toegespitst komt dit strijdig zijn van grondrechten aan de orde bij de vraag of het bestuur van een bijzondere school van het personeel mag vragen om:

- 1). instemming met grondslag en doel en
- 2). om het zich onthouden van gedragingen die met grondslag en doel in strijd zijn.

In de brief van de minister-president wordt de vrijheid van godsdienst en onderwijs in die mate erkend, dat het stellen van eisen omtrent het overdragen (in woord en geschrift) van opvattingen van bijzonder onderwijs, niet als ongelijke behandeling op grond van seksuele geaardheid is aan te merken. Dat heeft onze instemming. Een open vraag was nog of en zo ja in welke mate eventuele wettelijke bepalingen zich moeten uit-

spreken over het al of niet rekening houden met gedragingen. In het kamerdebat over deze zaak bleek wel, dat er heel verschillend over wordt gedacht. Vandaar dat het kabinet er nog niet uit is. Vandaar dat er nog geen wet gelijke behandeling is ondanks de gedane beloften op dit punt.

Naar onze overtuiging is dat alles niet zo vreemd. Het komt omdat uw uitgangspunt niet deugt. Absolute vrijheid bestaat niet. Wie daar naar streeft geeft zich over aan de chaos en de anarchie. Wie streeft naar maximale tolerantie moet het - consequent doorgeredeneerd - toestaan aan mensen, dat ze hun medemensen vermoorden, als ze dat willen. Dat laatste wilt u zeker niet. Ook via de strafwet wilt u moord en doodslag wel aan banden leggen. Hoewel naar onze overtuiging nog veel te weinig. Maar u doet dit kennelijk omdat u van mening bent, dat er nog andere normen gelden dan het beginsel van non-discriminatie. U voelt zich als regering toch ook geroepen om ons volk te beschermen. Daarom houdt u er een leger en politie op na. Dat is geen schande. Dat is uw plicht. Niet vanwege het non-discriminatie beginsel, maar om het goede te zoeken voor iedereen. Dat laatste willen we in alle duidelijkheid onder uw aandacht brengen. U bent als overheid van Godswege geroepen om niet alleen maar ter voorkoming van moord, doodslag en diefstal, maar op alle terreinen van het openbare leven het goede voor de burgers van dit land te zoeken.

Het goede is niet, dat u een kleptomaan de vrijheid geeft om te stelen. Het goede is niet, dat u drugsverslaafden en alcoholisten in de vernietiging van zichzelf en anderen ongemoeid laat. Het goede is niet, dat u mensen in perverse seksuele gedragingen ongestoord hun gang laat gaan.

Het goede is niet, dat u de kinderen van ons volk laat opvoeden door mensen, die in hun gedragingen er blijk van geven het goede voor zichzelf niet te zoeken. Wat houdt een instemming met grondslag en doel van een vereniging in als dat in de gedragingen in en buiten de school niet tot uiting komt. Ook deze gedragingen horen bij de objectief aan de functie verbonden eisen.

Het goede is naar onze stellige overtuiging: leven en handelen overeenkomstig de Heilige Schrift. Dat is overeenkomstig de 10 geboden.

Vloeken valt niet onder de vrijheid van meningsuiting, maar is God ontorend en schaaft de geestelijke volksgezondheid.

De zondag gebruiken om naar de kerk te gaan om het Woord van God te horen, is voor ons hele volk van het allerhoogste belang. Want de mens zal bij brood alleen niet leven, maar bij alle Woord, dat uit de mond van God uit gaat. Om die reden dient het bijzondere karakter van de zondag ook in de wetgeving te worden gehandhaafd.

Eerbiediging van de door God gegeven gezagsverhoudingen bewaart ons voor anarchie en vandalisme.

In het gebod: "gij zult niet doodslaan" bedoelt God de bescherming van ons leven en van dat van onze medemens. Dat is het goede wat we hebben te zoeken voor elkaar, voor de kleine kinderen in de moederschoot en voor onze noodlijdende medemens. Huwelijk en gezin heeft God gegeven voor ons bestwil. In het huwelijk kan de seksualiteit functioneren als een bezegeling van een liefdesrelatie. Daarbuiten leidt het tot het uitleven van verkeerde hartstochten, tot een zoeken naar zelfbevrediging, tot een uitblussen van de liefde (die zichzelf niet zoekt), met alle gevolgen van dien. Gebroken levens en ontredende kinderen, die opgroeien in een wereld waar via radio, T.V. en literatuur niet zelden haat en geweld, prostitutie en homoseksuele gedragingen, bankovervallen en kraakacties, druggebruik en drankmisbruik, moord en doodslag, verheerlijkt en aangeprezen worden. Geachte ministerraad, wij hebben u deze dingen onder de aandacht gebracht, omdat het naar onze stellige overtuiging niet goed gaat in ons land. Wij zeggen dat niet vanuit de hoogte. Niet vanuit de gedachte dat wij beter zijn dan wie dan ook. Ook wij hebben gezondigd en gedaan wat kwaad was in Gods ogen. Wij staan dan ook niet tegenover u, maar naast u. Toch hebben wij de roeping van Godswege om u vriendelijk maar wel

heel dringend te vragen uw beleid grondig te herzien. Wij zijn dankbaar voor wat u onder Gods zegen hebt mogen bereiken o.a. op het gebied van de werkgelegenheid, bestrijding van inflatie enz. Dat neemt niet weg dat wij, wat het geheel betreft, u op het hart willen binden uw normen en waarden niet zonder meer te ontleen aan de publieke opinie, maar allereerst ernstig rekening te houden met de God van de Bijbel en Zijn geboden. We moeten met smart constateren, dat u als overheid in toenemende mate deze hoge roeping niet betracht.

Om te beginnen wordt nagelaten de Bijbelse normen voor de inrichting van de samenleving als uitgangspunt te nemen voor uw beleid.

In de tweede plaats is datgene, wat tegen Gods wet ingaat meer en meer als alternatieve levenspraktijk geaccepteerd.

In de derde plaats blijkt nu, dat de vrijheid om naar Gods Woord te leven met een beroep op het non-discriminatiebeginsel dreigt te worden beknót. Het zal u uit het voorgaande duidelijk zijn, dat een wet gelijke behandeling met implicaties, die tegen de Bijbelse normen ingaan, er niet kan noch mag komen. Mocht die wet gelijke behandeling er toch komen, dan moeten wij u nu al zeggen dat we Gode meer gehoorzaam moeten zijn dan de mensen, zelfs al zou er vervolging worden ingesteld tegenover hen, die de Bijbelse beginselen in geweten hoger stellen dan de wetten van de overheid.

Wij wensen u van harte Gods zegen toe bij de vervulling van uw zware en verantwoordelijke taak. Ondertussen stellen wij een gesprek met u over de zaken, die wij in deze open brief onder uw aandacht hebben gebracht, op hoge prijs.

Wij verblijven met hoogachting jegens u, Ds. J. Blom, Ridderkerk, Ned. Hervormd; Ds. P. den Butter, Middelharnis, Chr. Gereformeerd; Ds. J.M.A. Groeneveld, Ridderkerk, Gereformeerd (Vrijgemaakt); Ds. K. de Gier, Den Haag, Gereformeerde Gemeente; Dr. J. Hoek, Veenendaal, Ned. Hervormd; Ds. R. van Kooten, Zeist, Ned. Hervormd; Ds. F. Mallan, Alblasserdam, Geref. Gemeente in Ned.; Drs. O. Mooiweer, Enschede, Ned. Gereformeerd; Ds. A. Moerkerken, Nieuw-Beyerland, Gereformeerde Gemeente; Dr. B. van Oeveren, Leek, Gereformeerd; Ds. H. Paul, Vlissingen, Gereformeerde Gemeente; Ds. M. Pronk, Ede, Oud Geref. Gemeente; Ds. P. Roos, Utrecht, Chr. Gereformeerd; Ds. J. Westerink, Urk, Chr. Gereformeerd.

28 november 1985.

Corr. adres: Ds. J. Blom, Kerksingel 28, 2981 EH Ridderkerk.

Vanwege het belang van de zaak hebben we gemeend er goed aan te doen deze open brief in ons blad een plaats te geven.

We voegen hier aan toe dat het mogelijk is adhesie te betuigen aan bovenstaand adres.

B.

Jaarvergadering G.O.L.V. 1985

Nog enkele weken scheiden ons, zo de Heere wil en wij leven, van de jaarvergadering van de Gereformeerden Onderwijzers- en Lerenvereniging, die we op vrijdag 27 december a.s. hopen te houden. We hebben de weleerwaarde heer Ds. D.J. Budding te Nederhert bereid gevonden voor ons een principieel bezinnend referaat te houden, dat als titel draagt "De plaats van het Reformatorisch Onderwijs".

Een bezinning op de plaats waar we staan, of we nu op een zogeheten reformatorische school werken of niet. We hebben allen de opdracht onderwijs te geven naar Schrift en belijdenis. Dit raakt de grondslag! Het raakt evenzeer de overtuiging die we hebben uit te dragen.

Jarenlang hebben we, beschut als we leefden, onopvallend ons werk kunnen doen. De vrijheid van onderwijs was een vanzelfsprekende zaak. Die tijd is voorbij. We zijn al een stukje van de wettelijke vrijheid kwijt. We dienen waakzaam te zijn en in de bres te staan die door onze slapheid reeds geslagen is. Daarom wekt het bestuur u op de jaarvergadering bij te wonen. Het geeft moed zich gesteund te zien en te voelen door vele anderen.

Wij zijn zo gauw geneigd te vragen naar het concrete nut, zelfs van datgene wat niet gemeten maar slechts gewogen kan worden. Welnu, dat de zaak waarom het gaat in opvoeding en onderwijs bij ons en u een zaak van gewicht mag zijn. Hartelijk welkom op onze jaarvergadering.

We menen er goed aan te doen het bovenstaande op te nemen. De vergadering wordt gehouden in de grote aula van "De Driestar", Ronsseweg 557, Gouda. Aanvang precies 10 uur v.m.

Ontvangst 9.30 uur, gratis koffie.

B.

Voor de jeugd

Nehemia 2

Beste jongelui!

"De geschiedenissen van Nehemia de zoon van Hachalja. En het geschiedde in de maand Kisleu, in het twintigste jaar, als ik te Susan in het paleis was."

Neh. 1 : 1.

Wij hebben de vorige keer een beetje kennis gemaakt met de tijd en de omgeving waarin Nehemia leefde. We worden nu in het eerste vers wat nader ingelicht over zijn persoon en de plaats die hij in het leven innam.

"En het geschiedde in de maand Kisleu, in het twintigste jaar, als ik te Susan in het paleis was." Het twintigste jaar zal wel zien op het twintigste regeringsjaar van koning Arthasasta. Of Nehemia ook toen al twintig jaar in het paleis verkeerde, is niet onmogelijk, doch met zekerheid dit te zeggen is evenmin mogelijk. Ook over de koning is verschil van mening, namelijk wie dat nu wel precies geweest is. Als hij degene geweest is waarvoor hij door de meesten gehouden wordt, heeft hij de bijnaam Longimannus gehad, wat langhand betekent. Of hij die bijnaam had te danken aan een paar lange handen, kan ik jullie ook niet vertellen. Wel is zeker dat hij lange vingers had. En wat dit in figuurlijk opzicht betekent zullen jullie wel weten. Want iemand met z.g.n. lange vingers kan moeilijk van het eigendom van een ander afblijven. Zo was het ook met Arthasasta, de koning van het Perzische rijk. Want die koningen waren grote veroveraars, echte landrovers, waar je dan iets anders onder moet verstaan dan een auto, want die waren er in die tijd nog niet. Dat hij niet vies was van de schattingen die door de overwonnen volken moesten worden opgebracht, hebben we de vorige keer al vernomen.

Naast het jaartal wordt ons ook de maand genoemd namelijk Kisleu. Kisleu is volgens de joodse telling de negende maand, die overeenkomt met de maand November-December van ons. We worden dus door het noemen van de naam van de maand in gedachten verplaatst naar de winter.

Dit zegt ons dat Arthasasta in het winterpaleis vertoefde en dan wel op de burcht Susan. Opgravingen hebben aangetoond dat dit een heel groot paleis geweest is, wat omgeven was door veel fortificaties. Dat zijn verdedigingswerken. Arthasasta zal zich daarachter wel veilig hebben gevoeld. Want even als in onze tijd, waren hooggeplaatste personen hun leven niet zeker. Wat dat betreft behoeft je op dat soort mensen echt niet jaloers te zijn. En eenvoudig mens, loopt menselijk gesproken, minder kans dat er een aanslag op zijn leven wordt gepleegd, dan diegenen die in hoogheid zijn gezeten.

Wanneer we veronderstellenderwijs iets hebben verteld over het leven van deze monarch, moeten wij natuurlijk ons zelf niet vergeten. Want Arthasasta is al eeuwen waar hij wezen moet. Ik heb nooit gehoord dat hij in zijn leven waarachtig bekeerd is. Hij zal gestorven zijn, zoals hij is geboren. En als men sterft zoals men is geboren, is het voor eeuwig verloren. Dat geldt niet alleen van koningen, doch dat geldt van alle mensen. Ook van jonge mensen. Mogelijk wordt daar door jullie nog zo zwaar niet aan getild. Want laten we eerlijk wezen, wat is een mens van nature? Hij stelt altijd maar weer de dag des doods verre van zich, terwijl er maar één schrede is tussen ons en de dood. Daar op tijd eens ernstig aan te denken, lijkt mij nog zo'n

kwade zaak niet. Er zou iets goeds uit kunnen voortkomen.

Als we gezegd hebben dat Arthasasta lange vingers gehad heeft, moeten wij maar niet uit de hoogte op deze hoge koning neerzien. Want al hebben jullie nog nooit begerige handen uitgestoken naar het goed van een ander, wie heeft dat nooit eens met zijn ogen gedaan? Begerige ogen zijn zondige ogen. We mogen dan nog voor de daad bewaard gebleven zijn, doch in gedachten hebben we ons dan toch wel weer heel wat toegeëigend. En zondigen met gedachten, is ook zonde. Het luistert bij God allemaal heel erg nauw. Mensen nemen het doorgaans zo nauw niet met God. Doch God neemt het met de mensen, die naar Zijn beeld geschapen zijn, wel nauw. En een ieder die met God werkelijk te doen krijgt aan deze zijde van het graf, gaat het nauw nemen met de zonde. En hij komt er achter dat het waar is dat hij tegen al Gods geboden zwaar en menigmaal heeft overtreden en dat hij er niet één gehouden heeft. "Ik heb tegen U, o HEER, zwaar en menigmaal misdreven". Dit is een bekende psalmregel. Kennen jullie hem ook?

En dan niet uit het hoofd alleen, maar ook vanuit de beleving? Want daar gaat het altijd weer om. Wie het uit de beleving kent, kent natuurlijk ook die andere regel uit datzelfde vers: Wil mij al mijn euveldaan vergeven? Wie dat werkelijk bidt, ontvangt ook vergeving. Want dat heeft de HEERE beloofd: Wie zijn zonden belijdt en laat, die zal vergiffenis ontvangen. De HEERE is aan ons niets verplicht. Doch Hij is het aan Zijn eigen woord en Naam verplicht, dat Hij doet wat Hij zegt.

Aan dat hof van Arthasasta ging het er natuurlijk naar toe op een heidense wijze. Wat moet je van een heiden anders verwachten. Daar werd druk feest gevierd. Soms dagen achtereens. Want daar kende men in die tijd wel wat van. Die dagen werden dan doorgebracht met overvloedig eten en drinken en het zich vermaken met vrouwen. Denk maar aan wat er in het boek Esther geschreven staat. Zo moet je dat jezelf ook wel voorstellen in de tijd van Nehemia.

Salomo zegt dat er niets nieuws is onder de zon. Zo als het er toen naar toe ging, zo is het vandaag nog. Grote heren wonen in grote huizen. En wat er zich achter die hoge muren afspeelt, weet God op de allervolmaakste wijze. En wat daar van naar buiten tot openbaring komt, liegt er meestal niet om. Want die grote heren zijn dikwijls met elkaar aan het confereren en daar wordt dan een kwistig dineren aan verbonden. En daar de één voor de ander niet onder wil doen, stand brengt verplichtingen met zich mee, nodigt men zijn tegenpartij ook weer uit om op dezelfde manier, overeenkomstig de wijze van dat land, het feest weer voort te zetten. De kranten houden het publiek in spanning door heel veel weinig of nietszeggende commentaren weg te geven. De gewone man komt er niet zelden door onder spanning te staan, terwijl degenen die aan de touwtjes trekken, er zich weinig of niets van aan trekken.

Doch een ding is zeker: Die in de hemel woont licht om al dat gewoel van de dwaze volken. Want Hij is Koning. Hij is alleen Koning. Hij is een Koning der koningen en een Heere der heren. Buigt u, jij daarom voor Hem neer. Het betaamt ons voor deze Koning ontzag te hebben, dan behoef je aardse grootheden niet te vrezen.

Aan het hof van deze koning Arthasasta verkeerde Nehemia. Hij was een hofbeamte van hoge statuur. Want in Neh. 1 : 16 staat: "Ik nu was des konings schenker". De verklaringen slaan dit zo hoog aan, dat zij hem de titel van opperschenker geven. Hij moest op de zwelgprijzen van de koning persoonlijk van al het nodige voorzien. Hij kwam dus dagelijks met de koning in aanraking. Hij is ook een man geweest van grote bekwaamheid. Hij had bestuurlijke capaciteiten. Dat komt in zijn boek heel duidelijk tot openbaring. Die capaciteiten werden natuurlijk ook aan het hof benut. Arthasasta zal zijn opperschenker in bestuurlijke aangelegenheden meer dan eens om raad gevraagd hebben. Daarom wordt zijn beroep wel vergeleken bij dat van een minister-president in onze tijd.

Nu kijken we in deze emanciperende tijd daar niet zo hoog meer tegen op. De titelatuur is aan het verdwijnen. In de zakagenda's stond vroeger een lijst met titels, die je wegwijds maakte en vertelde hoe je hooggeplaatste personen aan moest spreken. Doch het is opgemerkt, zoals we dat hebben gelezen, dat uit vele zakagenda's deze lijsten verdwenen zijn. Zeg maar Joop en Ruud. Zo gaat dat tegenwoordig. Maar vroeger ging er dat anders aan toe. Toen werden mensen van aanzien ook overeenkomstig hun waardigheid bekeken en aangesproken. Ik geloof dat dit ook bijbels is. Daarom spreekt de opmerking dat de titelatuurlijsten uit de zakagenda's verdwenen zijn, mij wel aan. Het is ook een teken des tijds. Gezagsdragers kunnen van hun positie misbruik maken. Dat is in het verleden menigmaal gebeurd. Dat gebeurde ook aan de lopende band in de dagen van koning Arthasasta. Want wie men wilde doodde men en was de luim anders, dan liet men hem in het leven. Misbruik maken van het gezag is dus een heel kwalijke zaak. Maar als gezagsdragers hun gezag te grabbel gooien, zoals dat in deze tijd gebeurt, dan krijg je ook een puinhoop. Het is dan het volk dat van het gezagmisbruik maakt. De democratie ontaardt dan in demoncratie. Dat is een teken aan de wand in deze tijd.

Misschien begint bij jullie de vraag te reizen: Hoe heeft die Nehemia het toch aan dat hof gemaakt? Hij was toch anders dan heel zijn omgeving? Inderdaad. Ik vind deze vraag een hele goeie. De volgende keer gaan wij daar nader op in. Denken jullie daar vast maar over na. Er is in dit artikel, dacht ik, weer heel wat overhoop gehaald.

Jullie aller vriend,

Ds. H.C. v.d. Ent.

Boekbespreking

Uitgaven van b.v. J.J. Groen en Zoon

Postbus 11031, 2301 EA Leiden, tel. 120493

1. **Honingdrippels 1986**, kalender met blok en schild en in boekvorm, prijs f 13,90; voor gratis uitdelingen gelden speciale prijzen.

Dit is een bekende kalender. Voor elke dag is er een korte meditatie. De ene meditatie spreekt uiteraard meer toe dan de andere, maar in het algemeen hebben de meditaties ons wel wat te zeggen. Op de achterzijde van de blaadjes vinden we verhalen, korte stukjes, verzen enz. De volgorde is wel eens verboden.

2. **Voor hart en huis**, bijbels dagboek voor 1986; prijs f 10,30; voor gratis uitdelingen gelden speciale prijzen.

Dit dagboek heeft een goede plaats gekregen in vele gezinnen. De medewerkers zijn Ds. A. van Heteren, Chr. Geref., Ds. G.S.A. de Knecht, Ned. Herv., Ds. D. Budding, Ned. Herv. en Ds. D. Rietdijk, Geref. Gem. Zij verzorgden elk drie maanden.

3. **Donar** door W. Schippers; prijs tot 31 dec. f 8,95; daarna f 10,-.

Dit boekje bevat een mooi verhaal. Donar is de naam van een wolfshond die in een aan lager wal geraakt gezin een belangrijke rol speelt. Jongeren en ouderen zullen het boek met spanning lezen.

4. **Vreewald's molen** door W. Schippers; prijs tot 31 dec. 1985 f 9,95; daarna f 13,50.

Ook dit boek van Schippers is spannend geschreven. We komen in aanraking met veel ellende en met mensen die op verkeerde wegen wandelen en anderen meevoeren. Maar er komen ook figuren in dit boek voor, die anderen tot zegen zijn.

De boeken van Schippers vinden hun weg nog steeds. Het is te betreuren dat het godsdienstige leven, zoals deze schrijver het tekent, nogal aan de oppervlakte blijft hangen.

5. **Gerucht in het gehucht** door Pleun R. Troost; prijs tot 31 dec. 1985 f 13,-; daarna f 17,-.

De schrijver heeft ons in dit boek een goed streekverhaal gegeven. We komen in aanraking met verschillende dorpsmensen, die in hun kwade en goede eigenschappen getekend worden. In hoofdzaak gaat het boek over Klaas Bom uit Klaaswaal en Catharijna Lidewij Kruithof, die elkaar van jongsaf kennen. Ze zijn niet van gelijke stand, maar dat levert geen enkel bezwaar op. Klaas is

begaafd en gaat studeren en wordt later leraar. Katrientje loopt de H.B.S. af. Beide jongelui worden als een paar ideale jonge mensen getekend, wel een beetje al te volmaakt. Ze steken een hoofd boven anderen uit en dat is niet naar Gods Woord. Als Klaas afgestudeerd is gaan de jongelui met elkaar trouwen.

Met inachtneming van het bovenstaande kunnen we dit boek wel aanbevelen. Het telt 152 blz.

B.

Boeken van uitgeverij Stark-Textel
Postbus 302, 1794 ZG Oosterend N.H.,
tel. 02223-661 of 495

1. De Opiumslaf door Howard Taylor.

Op de achterzijde van de omslag lezen we: In China leefde aan het eind van de negentiende eeuw een geleerd man, Hsi genaamd, die aan opium verslaafd was. Engelse zendelingen loofden prijzen uit voor de best geschreven opstellen over westerse boeken, onder andere de Bijbel. Hsi won de hoofdprijs en kwam zodoende met de zendingen in aanraking. Hij ging vertaalwerk voor hen doen en door het lezen in Gods Woord werden zijn ogen geopend voor de waarheid. Na enige tijd ging hij ook zijn verslaving als zonde zien en werd daarvan op wonderlijke wijze genezen. Nadien stichtte hij toevluchtsoorden voor opiumverslaafden, waar hij het evangelie verkondigde.

Tot zover de achterzijde. We hebben met belangstelling dit boek gelezen. Het laat iets zien van de geestelijke nood en de gevolgen van de zonde, maar ook van de weg tot behoud van ziel en lichaam.

Het boek telt 182 blz. en kost tot 31 december 1985 f 7,95; daarna f 19,90.

2. Gered uit de kloostergrotten door W.P. Balkenende.

Dit boek is een verkorte weergave van het boek Elvira, dat enkele jaren geleden bij Stark verscheen. Dat boek hebben we inder tijd in ons blad aangekondigd. Een samenvatting van de inhoud vinden we op de achterzijde van het nu verschenen boek, als volgt:

Een verhaal dat zich afspeelt in Spanje tijdens de geloofsvervolgung in de negentiende eeuw. Elvira, de dochter van een machtige Spaanse graaf, wil haar leven aan de dienst van God wijden in een klooster, waar ze in aanraking komt met de Bijbel. Ze leert dat niet de goede werken haar zalig kunnen maken, maar alleen het bloed van Christus. Met behulp van buitenaf ontvlucht ze samen met een pater en een abdis het klooster. We volgen haar op de vlucht en zien hoe zij dan door genade van haar geloof mag getuigen en tevens het aardse geluk mag vinden.

We hoeven daar niets aan toe te voegen. Slechts deze opmerking willen we maken, dat de voorstelling van het zaligmakend geloof niet overal onze instemming heeft. Overigens kunnen we dit boek wel aanbevelen.

Het telt 73 blz. en kost tot 31 dec. 1985 f 4,60; en daarna f 14,25.

3. Het kind dat verdwijnen moest door W.A. Keijzer.

We willen eerst overnemen wat we op de achterzijde van de omslag vinden:

Altijd heeft Piet in de veronderstelling geleefd dat vader en moeder Versluis zijn eigen ouders waren. Maar nu hij vijftien geworden is, komt hij er achter dat dit helemaal niet het geval is. Als baby is hij naar deze mensen gebracht. Nu begrijpt Piet waarom "vader" nooit een echte vader voor hem geweest is. Nu begrijpt hij ook hoe het mogelijk is dat "moeder" wel eens een onverdiend pak slaag gaf. Maar wie zijn nu de echte ouders van Piet? En waarom hebben zij afstand van hem gedaan?

Het verhaal berust op ware gegevens en speelt zich af in de eerste helft van deze eeuw. Een prachtig leesboek voor iedereen vanaf ongeveer vijftien jaar.

Er staat veel goeds in dit boek, maar we vragen ons wel af of bepaalde gedeelten niet beter weggelaten hadden kunnen worden, met name alles wat te maken heeft met de geboorte van een kind bij moeder Versluis. Zo gemakkelijk kunnen verkeerde gevoelens worden opgewekt. In dit boek komt wel

goed uit de nood van een jong leven als gevolg van de zonde.

Het boek telt 160 blz. en kost tot 31 dec. f 8,95; daarna f 14,25.

De uitgever schrijft nog: Wij hebben de prijzen van deze boeken tijdelijk zeer laag gesteld om verenigingen en stichtingen in de gelegenheid te stellen deze boeken op grote schaal te verspreiden onder hen die met de onderwerpen in die boeken te maken hebben.

B.

GEROEPEN TOT DE BRUILOFT DES LAMS

ds. A. de Waard te H. I. Ambacht

Levensbeschrijving tot zijn bevestiging als predikant door ds. A. de Waard zelf geschreven. Daarbij de voornaamste gebeurtenissen in zijn ambtsjaren, rouwdienst en laatste 3 gehouden predikaties. Derde druk, 168 pag., f 25,90 bij boekhandel of uitgever.

**drukkerij
gebrs. verloop**

oost-kinderdijk 189
postbus 33
2950 aa alblasterdam
telefoon 01859-12474
na 17.00 uur
01859-15834

Help Papoea's overleven.

Help Papoea's overleven. Wij moeten met alle nadruk tegen elkaar zeggen: de Papoea is bezig te verdwijnen.

U hoort zijn hulpgeroep niet. Wij horen niets meer van de Papoea's. Zijn stem is gesmoord. Het is een roepende in de woestijn.

Toch weten wij van zijn klacht. Wij zijn de Papoea's niet vergeten. En de Papoea's zijn vrienden niet. Hij verwacht het van God en van zijn vrienden. Als vriend heeft hij niemand anders gekend dan de Nederlanders alleen.

Zij kwamen als vrienden en namen afscheid als vrienden.

"Wij blijven aan u denken". Dat waren de laatste woorden van onze regering, gesproken namens ons allen. Dat blijft de Papoea zich herinneren.

En wij? Wat doen wij? Werkt mee aan een overlevingskans voor de Papoea in nood. Uw hulp is bitter nodig. Het Papoeafonds brengt uw hulp verder.

Papoeafonds
Postgiro 243000
Arnhemseweg 72
6711 HG Ede
Bank: Rabo-Ede
Rekening 44.40.72.470

Secretariaat
Van Randwijcklaan 104
3815 MT Amersfoort
Telefoon 033-728690

Stichting Hulp aan Papoea's in Nood

STICHTING "REFORMATORISCHE HULPAKTIE WOORD EN DAAD"

Het comité Rotterdam van bovenvermeld stichting hoopt op D.V. zaterdag 14 december a.s. een kerstzangavond te beleggen in het kerkgebouw van de Christelijke Gereformeerde Kerk te Rotterdam-Kralingen, Jeruzalemstraat 25. Medewerking aan deze avond zal worden verleend door:

- Chr. Geref. Zangkoor "Jeruzalem", o.l.v. Jan Junte, m.m.v. Cees van der Slik, orgel
- "Dirkslands Mannenkoor", o.l.v. Dinan Struik, m.m.v. Martin Mans, orgel.
- Ben Elderkamp: begeleiding samenzang.

De avond zal geopend en gesloten worden door Ds. P. Beekhuis, Chr. Geref. predikant te Rotterdam-Kralingen.

Ds. J. Koppelaar, Ned. Herv. predikant te Kinderdijk, hoopt een meditatie te houden.

De aanvang is om 19.30 uur.

De toegang is vrij.

U BENT VAN HARTE WELKOM

Wel eens op
TEXEL

geweest?

Beslist de moeite waard. Bos, duinen, zee, vogelbroedplaatsen, visgelegenheden, etc., en... rust.

U kunt op
'DE VERRASSING'
gebruik maken van

volledig pension voor groot en klein.

Prijzen v.a. f 285,- p.p.

Of u kunt kiezen voor een bungalow met alle comfort of sta-caravan.

Voor 60-plussers speciale voor- en naseizoenprijzen.

Vraag vrijblijvend onze kleurenfolder aan.

Tel. 02223-661 of 391

U bent hartelijk welkom in ons gezellige pension op de Veluwe: huiselijke en toch vakkundige volledige verzorging met als prima bekend staande keuken; geen radio en t.v.; zondag eerb., we hebben geen hinderlijke muziek; wel een fijn tweeklaviers orgel enz.

Het gehele jaar geopend.

HOTEL - PENSION

'IRENE'

Fam. Bostelaar

ELSPEET

tel. 05779 - 1236

Bejaarden die (evt. tijdelijk) verzorging behoeven, bieden wij plaats in ons particuliere tehuis.

HUIZE

'Edelweiss'

Kortenburglaan 4,
3941 HR Doorn.
Telefoon 03430 - 12534

NERVEUZE KLACHTEN?

Onze plantaardige zenuwtabletjes maken niet loom of slaperig. Werken rustgevend en kalmerend. Versterken het zenuwgestel. Kuur voor een maand f 20,-.

DROGISTERIJ SIKKING

Barrevoetstraat 5,
2011 WL Haarlem
Tel. 023 - 312882/
324606.
Postgiro 190609.

■ U wilt in een principe, huiselijke sfeer UTRUSTEN, aanstellen, op verhaal komen of zo maar enige gezelligheid vinden? Bel dan eens in Driebergen 03438 - 12466. Geen TV of radio, wel prima verzorging, ook dieet. Op doktersadvies evt. met rijksbijdrage tot 90%. "Repos Ailleurs"

**Uitgeverij
Boekhandel
G. KOOL**

Het adres voor al uw goede boeken

Stationssingel 50
Tel. 08385 - 13978
Postbus 177
3900 AD Veenendaal

Een verantwoord adres voor al uw

HUISHOUDELIJKE APPARATEN

- de BESTE merken voor een lage prijs. (SIEMENS, ESTA, GRAM, LIEBHERR, MIELE, VELO)
- service en bezorging door heel Nederland.

VINK-WITGOED-WESTBROEK

Dr. Weijerweg 17 - Westbroek - Tel. 03469 - 1459, b.g.g. 1209